

Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного
Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку регіону
Факультет економіки і бізнесу

МАТЕРІАЛИ

**X Всеукраїнської науково-технічної конференції
здобувачів вищої освіти за підсумками досліджень у 2022 р.**

Факультет економіки і бізнесу

6-10 лютого 2023 р.

Мелітополь
2023

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Іванченко А. А.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Вважається, що соціальний захист населення є виключно державною справою. Однак, залучення бізнесу до соціальної підтримки населення дає змогу вирішувати частину соціальних проблем у суспільстві, щоб працівники відчували себе потрібними, не очікували виключно соціальних видатків, а й мали змогу отримувати гарантовані робочі місця протягом життя [2]. Ще донедавна в суспільстві і бізнес-середовищі була поширена думка про те, що неможливо поєднати альтруїстичний ідейний та суто практичний напрями. Але суспільство знайшло вихід у соціальному підприємстві. Головною місією СП є досягнення соціального ефекту з можливістю одержання прибутку, але це не виключає того, що СП може функціонувати і як неприбуткова організація. На відміну від звичайної благодійності, соціальні підприємства мають сталі бізнес-моделі - ефективний інструмент сталого розвитку СП та вирішення актуальних суспільних проблем [3].

Завдяки інноваційним рішенням соціальні підприємці можуть ефективно реагувати на нагальні суспільні виклики та шукати незвичайні методи їх подолання.

Початок повномасштабної війни в Україні вплинув на роботу українських компаній та підприємств. Відбуваються вагомі зміни у самому суспільстві. Зростає рівень безробіття, збільшується кількість внутрішньо переміщених осіб, підвищується потреба у допомозі вразливим групам населення. Через це перед соціальними підприємцями постає нова мета - оперативно реагувати та шукати інноваційні рішення розв'язання соціальних проблем.

На сучасному етапі важливо направити зусилля на подолання соціальних проблем, які загострилися у кризовий час для України, тому потреба у нестандартних рішеннях та соціальних інноваціях зростає. Під час пошуків шляхів вирішення проблем безробіття населення України, особливо серед незахищених верств населення, які найбільше постраждали під час воєнного стану та в результаті бойових дій на території України, у якості одного з дієвих інструментів слід розглядати соціальне підприємництво [1].

Розвивати бізнес під час війни - ще той виклик, однак український бізнес не тільки працює під час війни але й намагається допомагати військовим і цивільним. Соціальне підприємництво не є виключенням. Соціальні підприємці зазначають, що перераховують відсоток від доходу (або прибутку) на підтримку армії, гуманітарних проектів або інших соціальних ініціатив. По суті, вони займаються соціальним підприємництвом, поєднуючи бізнес та допомогу суспільству.

Громадський ресторан Urban Space 100 є прикладом соціального підприємництва та реалізується платформою "Тепле Місто". У мирний час грантова програма Urban Space 100 щоквартально розподіляє 80% чистого прибутку громадського ресторану на підтримку міських проектів. Однак уже два грантові сезони поспіль засновники закладу спрямовують кошти на допомогу військовим 920 тис.грн. з прибутку громадського ресторану Urban Space 100 спрямовано на закупівлю медичних товарів для військових. Кошти перераховані івано-франківському Координаційному центру #SaveUkraineNow(SUN), який підтримує прикарпатські батальйони на передовій.

2022 рік приніс нам не лише війну, кризу і зміну цінностей. Він відкрив нові перспективи та можливості там, де, здавалося, все давно відомо і впорядковано. Коли чоловіки втратили можливість виїхати за кордон, ініціативу підхопили жінки. Одними з найбільших викликів для жінок-ВПО в громадах перебування стали питання працевлаштування та налагодження соціальних зв'язків як між собою, так і з жителями приймаючої громади. В місті Татарбунари на півдні Одеської області жіноча ініціатива «Готуємо разом» сприяє вирішенню усіх трьох викликів. Жінки-переселенки спільно готують їжу для своїх родин, а потім частину готових продуктів безоплатно передають іншим ВПО та вразливим групам.

Parasol'ka - український локальний sustainable бренд текстильних виробів та шкіряних аксесуарів. Підприємство базується у Луцьку і там виготовляє дощовики, портплекти, органайзери для транспортування і зберігання речей. Один із волонтерських проєктів - виготовлення дощовиків для ЗСУ.

Продовжують працювати і становлять опір загарбникам не лише соціальні підприємства а й організації, які навчають цьому відносно новому типу підприємництва, популяризують його. В Українській соціальній академії завершився проєкт “Соціальне підприємництво: інклюзія”. Протягом кількох місяців у чотирьох містах України (Києві, Рівному, Харкові та Тернополі) проходило навчання у бізнес-школах на програмі Акселератор соціального підприємництва. Навчання розпочалось ще до повномасштабного вторгнення, проте нова реальність потребувала зміну підходу та адаптацію бізнесу до нових умов. Понад 150 учасників взяли участь у програмі і змогли розвинути та вдосконалити власні бізнес-ідеї навіть у такі складні часи.

SILab Ukraine - це професійна платформа для соціальних підприємців. Аби в Україні їх більшало, команда організує акселератори, форуми, конференції та місцеві програми. Платформа продовжує свою роботу під час війни, реалізуючи ряд ініціатив, допомагаючи вразливим верствам населення, громадянам, що постраждали внаслідок військових дій. «Shelter Ukraine» є одним з проєктів воєнного часу, зосереджений на підтримці внутрішньо переміщених осіб, щоб зменшити відтік українців за межі країни й підтримати тих, хто тимчасово оселився в іншому регіоні України, команда створює необхідні умови для проживання. Проєкт запрацював з 28 лютого, і за цей час нам вдалося допомогти понад 23 000 українців, що постраждали від війни, і зібрати понад 400 тис. євро. Проєкт Експрес онлайн-інкубатор створений для того, аби соціальні підприємці навчилися розбиратися у бізнес-процесах. обрані випускники програми отримують смарт-гранти від 2 000 до 10 000 євро.

На базі Закладу Вищої освіти «Подільський державний університет» спільно з Українською соціальною академією за сприянням міжнародного фонду «Реновабіс» працює навчально-наукова програма «Акселераційна програма розвитку громад через соціальне підприємництво» спрямована на акселерацію розвитку соціального підприємництва територіальних громад для подолання наслідків війни та економічного відновлення, Програма включає чотири модулі – вступний та три основні, а також подальший конкурсний відбір розроблених учасниками соціальних проєктів на отримання мікрогрантів від 100 тис грн до 250 тис грн. Соціальний бізнес в Україні під час війни продовжує працювати і вирішує два важливі завдання: намагається підвищувати свою ефективність і допомагає країні, трансформуючись під воєнні реалії. Підтримуючи свою дієздатність соціальні підприємства таким чином наближають завершення війни, оскільки бізнес, що може прогнати себе, генерує податки, з яких фінансуються Збройні сили країни.

Список використаних джерел

1. Ачкасова О. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-40> (дата звернення 19.01.2023).
2. Голубев О. В. Актуалізація регулювання розвитку соціального підприємництва в умовах воєнного стану. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. Р. 1.4. С. 43–58. DOI: 10.54929/monograph-02-2022-01-04.
3. Завадських Г. М., Тебенко В. М. Практичні аспекти становлення соціального підприємництва в Україні. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2020. № 11. С. 177–185
4. Zavadskykh Hanna, Tebenko Vita. Smart-Specialization as a Tool of Innovative Development of the Regional Economy (on the Example of Zaporozhzhia Oblast). *The latest implementation of technologies in education: The IV International Scientific and Practical Conference*, November 21 – 23, Munich, Germany. Munich, 2021. P. 61-65.

Науковий керівник: Завадських Г. М., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного